

12. ІПК GhU DFS. (2017). Shhodo zastosuvannja RRO u razi dostavky tekhniky kur'jerskoju sluzhboju № 387/IPK/20-40-14-10-17 Retrieved from <http://vobu.ua/ukr/documents/item/ipk-hu-dfs-u-kharkivskii-oblasti-vid-260517-r-387-ipk-20-40-14-10-17>

25.06.2018

УДК 339.138 (075.8)
JEL Classification: H 300

Коваленко Артем

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Метою статті є аналіз прийнятої податкової реформи України після революції гідності, дослідити наслідки цих реформ та перспективу подальшого розвитку. У статті було використано метод порівняння. Цей метод використовувався за для порівняння податкової системи України з податковими системами Грузії, Франції, Румунії та Литви. У статті проаналізовано стан податкової системи України, висвітлені її недоліки та було визначено, що за для розвитку потрібно використати досвід зарубіжних країн які пройшли той самий шлях і досягли позитивних результатів. Було обґрунтовано, що потрібно замінити податок на прибуток, податком на виведений капітал. Таким чином держава надасть бізнесу відстрочку у сплаті податку до моменту виведення коштів з бізнесу. Кошти, які залишаться в бізнесі, вкладуться в розвиток бізнесу та оновлення існуючої інфраструктури, вирішить проблему значного зносу основних засобів, які вимагають оновлення. Визначено, що якщо спростить розрахунок податку на прибуток, це дозволить скоротити штат податкових органів, залучених у перевірку податку на прибуток, залучити фахівців високого рівня з достойною зарплатою, які будуть сконцентровані на перевірці операції, з виведення коштів за кордон. Цей крок

приведе до залучення іноземних інвестицій у країну. Обгрунтовано підхід до надання пільг. З точки зору наповнення бюджету пільги є прямими втратами, що призводить до розбалансування бюджетної системи та збільшення бюджетного дефіциту. З точки зору регулювання соціально-економічних процесів пільги необхідні для стимулювання інноваційного розвитку, інвестицій та структурної перебудови вітчизняної економіки.

Заміна податку на прибуток податком на виведений капітал є науковою новизною. Обгрунтовано, що даний підхід сприяє збільшити прибуток підприємства, що дозволить запустити розвиток бізнесу у країні, а в результаті і збільшити залучення іноземних інвестицій у країну.

Ключові слова: Податкова політика, реформування, екологізація, податкова система, податкова система, інтеграція.

Коваленко Артем

ЭФФЕКТИВНОСТЬ РЕФОРМИРОВАНИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Целью статьи является анализ принятой налоговой реформы Украины после революции достоинства, исследовать последствия этих реформ и перспективу дальнейшего развития. В статье были использованы метод сравнения. Этот метод использовался по для сравнения налоговой системы Украины с налоговыми системами Грузии, Франции, Румынии и Литвы. В статье проанализировано состояние налоговой системы Украины, освещены ее недостатки и было определено, что по для развития нужно использовать опыт зарубежных стран которые прошли тот же путь и достигли положительных результатов. Было обосновано, что нужно заменить налог на прибыль, налогом на выведен капитал. Таким образом государство предоставит бизнеса отсрочку в уплате налога до момента вывода средств из бизнеса.

Средства, которые останутся в бизнесе, уложатся в развитие бизнеса и обновления существующей инфраструктуры, решит проблему значительного износа основных средств,

требующих обновления. Определено, что если упростит расчет налога на прибыль, это позволит сократить штат налоговых органов, вовлеченных в проверку налога на прибыль, привлечь специалистов высокого уровня с достойной зарплатой, которые будут сконцентрированы на проверки операции, по выводу средств за рубеж. Этот шаг приведет к привлечению иностранных инвестиций в страну.

Обоснованно подход к предоставлению льгот. С точки зрения наполнения бюджета льготы являются прямыми потерями, что приводит к разбалансировке бюджетной системы и увеличение бюджетного дефицита. С точки зрения регулирования социально-экономических процессов льготы необходимы для стимулирования инновационного развития, инвестиций и структурной перестройки отечественной экономики.

Замена налога на прибыль налогом на выведен капитал является научной новизной. Обосновано, что данный подход способствует увеличит прибыль предприятия, что позволит запустить развитие бизнеса в стране, а в результате и увеличит привлечения иностранных инвестиций в страну.

Ключевые слова: налоговая политика, реформирование, экологизация, налоговая система, налоговая система, интеграция.

Kovalenko Artem

EFFECTIVENESS OF REFORM OF THE TAX SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

The purpose of the article is to analyze the adopted tax reform of Ukraine after the revolution of dignity, to investigate the consequences of these reforms and the prospect of further development. The comparison method was used in this article. This method was used to compare the tax system of Ukraine with the tax systems of Georgia, France, Romania and Lithuania. The article analyzes the state of the tax system of Ukraine, highlights its shortcomings, and it was determined that for development it is necessary to use the experience of foreign countries that have gone

through the same path and achieved positive results. It was substantiated that it is necessary to replace the tax on profit, the tax on the withdrawn capital. Thus, the state will provide business with a deferral of payment of tax until the withdrawal of funds from business. The funds that will remain in business, invest in business development and upgrade the existing infrastructure, will solve the problem of significant depreciation of fixed assets that require upgrades. It is determined that if the calculation of income tax is simplified, this will allow reducing the tax authorities involved in the assessment of income tax, attract high-level specialists with decent salaries, which will focus on checking transactions, on the withdrawal of funds abroad. This step will attract foreign investment into the country. The approach to granting privileges is substantiated. From the point of view of filling the budget, benefits are direct losses, which leads to a disbalance of the budget system and an increase in the budget deficit. From the point of view of regulating social and economic processes, benefits are needed to stimulate innovation, investment and structural adjustment of the domestic economy.

Replacing the income tax with the tax on the withdrawn capital is a scientific novelty. It is substantiated that this approach contributes to increase the company's profit, which will allow to start business development in the country, and as a result, will increase the attraction of foreign investments into the country.

Key words: tax policy, reformation, ecologization, tax system, tax system, integration.

Постановка проблеми. Історія постійних змін до податкового законодавства відходить ще до далеких 90-х. Протягом 28 років країна знаходиться в перманентному стані.

Така ситуація погіршує розвиток бізнесу в Україні та позиції нашої держави на глобальному економічному ринку і в глобальних економічних рейтингах.

Нестабільність та недосконалість податкового законодавства, правова незахищеність платників податків, збільшення частки збиткових підприємств – все це наслідок неефективних податкових реформ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою розвитку і реформування податкової політики України займаються такі вчені як А.В. Максименко, Веремчук

Д.В., Гайдуцький І.В., Мельник П.В., Крісоватий А.І. В їх роботах проаналізовано стан податкової системи країни, порівняно з розвитком податкових систем зарубіжних країн та були запропоновані шляхи, які вже пройшли країни зі схожою податковою системою.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз прийнятої податкової реформи України після революції гідності, дослідити наслідки цих реформ та перспективу подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податки завжди викликали і викликають підвищену увагу українського суспільства. Громадянське суспільство від самого початку активно намагалося сприяти ефективному здійсненню податкової реформи, приділяючи найбільшу увагу полегшенню адмініструванню податків, запровадженню електронних сервісів та зменшенню податкового навантаження на бізнес.

В останніх числах грудня 2014 Верховна Рада України прийняла пакет законів про податкову реформу в Україні. Депутати проголосували за кардинальні зміни, що стосуються практично всіх податків в Україні. Реформа системи оподаткування в Україні торкнулась не тільки підприємств, а й громадян.

Податкова реформа 2015 року була однією з найбільш очікуваних реформ для бізнесу та інвесторів в Україні. Саме з прийняттям Податкової та Бюджетної реформ наприкінці 2014 року, зазнав суттєвих змін порядок формування регіональних бюджетів, націлений на зміцнення бюджетів саме регіонального розвитку і повинен був стати запорукою подолання депресивності територій.

Податковій реформі передували прийняті – Коаліційна угода Верховної Ради України VIII скликання, схвалена Президентом України «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», План заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів, Угода про Асоціацію між Україною та ЄС (включно з ПВЗВТ), Меморандум про економічну та фінансову політику між Україною та МВФ, пропозиції Міністерства фінансів та Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики щодо податкової реформи.

Податкова реформа мала відбуватись за напрямками, в першу чергу - зменшення податків з 22 до 9, та змін щодо

основних податкових платежів та зборів, а саме – оподаткуванню податку на додану вартість (ПДВ), доходів фізичних осіб, податку на прибуток, спрощену систему оподаткування, акцизного податку, податку на нерухомість, трансфертне ціно утворювання, і по друге і найголовніше – інституційне реформування самої Державної фіскальної служби України (ДФС), через удосконалення системи податкового контролю, розширення використання електронних сервісів.

Кардинальні зміни в оподаткуванні юридичних осіб та громадян були покликані спростити і здешевити систему адміністрування податків. В реалії деякі податки були не скасовані повністю, а лише трансформовані за принципом «два в одному»: наприклад, фіксований сільськогосподарський податок став 4-ю групою єдиного податку. Податків стало менше, але складність їх адміністрування, на погляд платників податку, не вплинула на спрощення ведення бізнесу в Україні.

Щодо реформування самої Державної фіскальної служби України (ДФС), то це питання залишилось актуальним до цього часу.

У жовтні 2015 року групою депутатів VIII-го скликання було зареєстровано Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податкової лібералізації.

Метою законопроекту було визначено побудову в Україні ліберальної сучасної податкової системи, яка передбачатиме:

1. Створення унікальних фіскальних умов для розвитку бізнесу та відновлення економіки країни.

2. Розв'язання найбільш болючих проблем у сфері оподаткування – рівень податкового навантаження на фонд оплати праці не більше 30%.

3. Оздоровлення інвестиційного клімату – зниження ставок прямих податків, перехід до оподаткування розподіленого прибутку.

4. Виведення економіки з тіні – встановлення обґрунтованих ставок податків та спрощення адміністрування задля стимулювання легалізації бізнесу.

5. Стабільність та передбачуваність податкового законодавства – запровадження мораторію на 3 роки щодо змін базових елементів податків та зборів [13].

Для реалізації поставленої мети у законопроекті вносяться відповідні зміни у порядок адміністрування податків та порядок справляння. Основними новелами законопроекту є зниження податку на доходи фізичних осіб до 10%, податку на додану вартість - до 15%, єдиного соціального внеску – до 20%, а також перехід до податку на розподілений прибуток за ставкою 15%.

Наслідками прийняття законопроекту мало бути забезпечення зменшення фіскального навантаження на бізнес, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, оновлення основних фондів підприємств, ліквідація поширених схем ухилення від оподаткування, виведення значної частини економіки з тіні, що призвело б до збільшення доходів як державного, так і місцевих бюджетів [11].

Окремі його положення знайшли відображення у наступних роках в прийнятих змінах до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України. Найголовніше:

- в частині податку на додану вартість:
 - удосконалено порядку відшкодування ПДВ та запроваджено офіційну публікацію інформації про відшкодування ПДВ з бюджету у вигляді реєстру.
 - заборонено скасування суми податкового кредиту за формальними ознаками та удосконалено систему захисту сумлінного платника від несвоєчасної реєстрації податкових накладних/коригувань;
 - встановлено механізм запобігання використанню підприємствами штучно створеного податкового кредиту;
 - врегулювання технічних питань функціонування СЕА.
 - встановлено єдиної базової ставки у розмірі 18% (замість двох діючих ставок 15% та 20%);
- в частині єдиного податку (спрощена система оподаткування):
 - зменшення для платників III групи річного обсягу доходу з 20 млн. гривень до 5 млн. гривень та - збільшення ставок з 2 до 3% (для платників ПДВ) - та з 4 до 5% (для неплатників ПДВ);
 - підвищення в 1,8 рази ставок єдиного податку для 4 групи платників (сільгоспідприємств);
- в частині податку на прибуток підприємств:

- скасування сплати авансових внесків з податку на прибуток;

- запровадження квартального звітнього періоду з податку на прибуток для підприємств, у яких річний дохід від будь-якої діяльності перевищує 20 млн. грн.;

- в частині акцизного податку:

- запроваджено системи електронного адміністрування реалізації пального: введена акцизна накладна, яка складатиметься при здійсненні всіх операцій з реалізації пального на внутрішньому;

- змінена одиниці виміру пального з кілограмів на літри приведених до температури 15⁰С, для яких встановлено ставки акцизного податку (загальноєвропейська практика);

- в частині податку на нерухоме майно:

- збільшення граничної ставки податку для нерухомого майна з 2% до 3% розміру мінімальної заробітної плати за 1 кв. метр загальної площі житлової та нежитлової нерухомості;

- встановлення додаткової ставки податку в розмірі 25 тис. грн. для таких об'єктів нерухомості: квартири площею понад 300 кв.м, будинки – понад 500 кв.м.

З екологічного податку зменшені ставки рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин:

- підвищення максимальної величини бази нарахування ЄСВ з 17 до 25 мінімальних місячних заробітних плат;

- скасування ЄСВ, що утримується із заробітної плати (доходу) робітників (фізичних осіб).

У 2018 році відтворена спроба зміни податку на прибуток на податок на виведений капітал. Які показники ми маємо на сьогодні по податку на прибуток:

- 297 тис загальної кількості зареєстрованих платників податку розподілились на 80% прибуткових та 20% збиткових платників.

Сплата податку на прибуток в 2017 році за категоріями платників податку виглядає наступним чином:

- державні компанії – 10,3 млрд грн.,

- іноземні компанії та ПП – 11,8 млрд грн.,

- приватні українські компанії – 45,7 млрд грн. [11].

Чинний порядок оподаткування прибутку підприємств має низку недоліків, серед яких:

- складні правила розрахунку об'єкта оподаткування (фінансовий результат як базовий показник для розрахунку об'єкта оподаткування з подальшим коригуванням на різниці – це постійний ризик претензій з боку контролюючих органів); необхідність ведення окремого обліку податкової амортизації;

- проблеми з накопиченням збитків; агресивні схеми податкового планування, які використовуються окремими компаніями з метою уникнення оподаткування, що призводить до надмірного податкового тиску на сумлінних платників податку.

Один трильйон триста мільярдів збитків у платників податків. Саме такі платники найбільше виводять кошти за кордон з оподаткуванням по ставці 2,6% (за рахунок застосування міжнародних угод) або взагалі без оподаткування (за рахунок накопичених збитків).

З України щороку виводиться приблизно 10% ВВП без належного оподаткування. 85% податку сплачує всього 1000 компаній (державні підприємства та підприємства з іноземні інвестиціями). Податок розраховується від фінансового результату, перевірити який складно. Податок на прибуток складає приблизно 2% від ВВП та 8% від всіх податкових надходжень.

Водночас значною перешкодою для становлення в Україні конкурентоспроможної у глобальному вимірі національної економіки, забезпечення належної технологічної та екологічної безпеки є високий рівень зносу основних засобів (в цілому по національній економіці у 2016 році – 58,1%, а у провідному її секторі – переробній промисловості – 76,4%).

Це демонструє неефективність існуючої системи та можливість реформування податку на прибуток.

У зв'язку з цим та з метою вивільнення коштів на розвиток та модернізацію підприємств і стимулювання економічного зростання доцільним є запровадження оподаткування лише тієї частини прибутку підприємств, яка не спрямовується на розширення чи створення виробництва. Такий підхід застосовується у Республіці Естонія, Латвії та Грузії.

З цією метою у липні 2018 року Президент України вніс на розгляд Верховної Ради України Проект Закону про внесення

змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал (реєстр.8557)

Законопроект передбачає заміну з 1 січня 2019 року податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал. При цьому на 3 роки (до 31 грудня 2021 року) дозволяється застосування податку на прибуток підприємств банками за їх рішенням. Також законопроектом передбачається, що сума дивідендів, що виплачується за 2018 рік (а для банків, які продовжили сплату податку на прибуток підприємств після 1 січня 2019 року, за 2021 рік), не оподатковуватиметься податком на виведений капітал у межах обсягу оподаткованого прибутку, з якого раніше був сплачений податок на прибуток підприємств.

ПнВК оподатковує лише кошти, які виводяться з бізнесу. Виведення коштів - це операції, які здійснюються у чітко визначений спосіб (дивіденди, відсотки, роялті, фінансова допомога, інвестиції за кордон, заниження ціни продажу товарів нерезидентам). Операції є прямим об'єктом оподаткування і не вимагають складних розрахунків бази оподаткування. ПнВК не використовує такі елементи як витрати чи доходи, а тому не виникають збитки.

Пропонується застосовувати такі ставки податку на виведений капітал:

- 15% – до операцій з виведення капіталу;
- 20% – до операцій, прирівняних до операцій з виведення капіталу;
- 5% – до коштів, сплачених на виконання боргових зобов'язань пов'язаним особам – нерезидентам.

Передбачено створення Реєстру платників податку на виведений капітал, запровадження автоматизованого аналізу податкової інформації.

Суми переоплат з податку на прибуток підприємств, сформовані до 1 січня 2019 року, платники податків зможуть використати в рахунок зменшення грошових зобов'язань з податку на виведений капітал або ці суми будуть повернені платникам в установленому порядку.

Серед актуальних загроз національній безпеці України визначені економічна криза, виснаження фінансових ресурсів держави, зниження рівня життя населення. Однією з причин

виникнення таких загроз є високий рівень "тінізації" та криміналізації національної економіки [9,10].

Ефективно протидіяти загрозам фінансовій безпеці держави можливо лише за умови сталого функціонування системи своєчасного виявлення та усунення системних загроз у сфері публічних фінансів, запобігання їх виникненню в майбутньому. Для вирішення цієї проблеми групою депутатів Комітету податкової та митної політики у березні 2018 року зареєстровано Проект Закону про Національне бюро фінансової безпеки України (реєстр. № 8157).

Метою проекту Закону є створення організаційно-правових засад діяльності Національного бюро фінансової безпеки України, головним завданням якого є забезпечення фінансової безпеки держави шляхом побудови на основі використання нових ризик-орієнтованих методів кримінального аналізу системи своєчасного виявлення та усунення системних загроз у сфері публічних фінансів, запобігання їх виникненню в майбутньому.

Одним із головних результатів у разі прийняття Закону стане:

- скорочення витрат на розслідування злочинів у сфері публічних фінансів;

- запровадження дієвої системи стимулювання добровільної сплати податкових зобов'язань платників податків, заснованої на врахуванні при прийнятті рішення щодо початку кримінального переслідування факту несплати узгоджених податкових зобов'язань;

- забезпечення умов для створення в Україні прозорого та передбачуваного конкурентного бізнес середовища.

Запровадження Податкової реформи шляхом з подальшим доопрацюванням Податкового кодексу протягом останніх чотирьох років, реформування правоохоронних органів, спрямованих на розслідування злочинів у сфері публічних фінансів, все це дозволяє сьогодні говорити про системний підхід влади до оздоровлення фінансів країни через реформування податкової системи та силових структур.

Оцінки експертів і політиків всіх цих започаткувань неоднозначні, але їх об'єднує одне – міра впливу на економічні і політичні процеси в суспільстві і резонанс, викликаний цими

подіями в громадському житті. А поки що результати податкових реформ цілком залежать від волі міжнародних кредиторів надати Україні черговий фінансовий транш. Разом з тим, слід зазначити, що саме за умови реформування податкової системи України, її оцінки в структурі міжнародних індексів і рейтингів значно покращились.

Найбільш відомим і вагомим міжнародним рейтингом є рейтинг Всесвітнього банку Doing Business. Одним з критеріїв побудови цього рейтингу є детальний аналіз податкової системи 185 країн – рейтинг Paying Taxes.

За підсумками експерти Всесвітнього банку відмітили поліпшення умов ведення бізнесу в Україні – позиція країни в рейтингу проти 2014 року покращала на 61 пунктів - з 137 місця до 76-го, (станом 01.07.18).

Сферами значних успіхів реформ проти 2014 року стали: "оподаткування" (позиція виросла з 164-го до 43-го); «отримання дозволу на будівництво " (поліпшення в рейтингу з 139-ої позиції в 35-у); "реєстрація власності" (зростання з 149-го місця на 64-е), «захист меноритарних інвесторів»-81 місце.

Таблиця 1
Динаміка простоти сплати податків в Україні
(Doing Business) [5; 6]

Індикатор	DB-2010	DB-2011	DB-2012	DB-2013	DB-2014	DB-2015	DB-2016	DB-2017	DB-2018*
Позиція у рейтингу	-	181	181	165	164	106	107	84	43
Кількість платежів на рік	147	135	135	28	28	5	5	5	5
Витрати часу на рік	736	657	657	488	386	346	346	355,5	327,5
Загальна податкова ставка і внесків від прибутку	57,2	55,5	57,1	55,4	54,4	52,7	52,2	52,3	37,8

* прогноз значення

Саме впровадження можливості електронного надання даних і оплати для середніх і великих підприємств України значно полегшило процедуру оподаткування. Витрати часу на

ведення звітності і сплату податків зменшилися з 488 годин до 327,5 (на 1.07.2018). Поліпшення умов ведення бізнесу в Україні також обумовлене зменшенням кількості податкових платежів у зв'язку зі змінами до Податкового кодексу продовж 2015-2018рр (з 28 до 5) і зниженням сумарного податкового навантаження з 54,4 % від чистого прибутку до 37,8 %. Окрім цього, в податковій сфері Україна увійшла до першої світової десятки (шосте місце) по поліпшенню показника "віддаленості від "Передового рубежу".

Цей показник введений в доповіді Doing Business, він дає оцінку змінам підприємницького нормативно-правового середовища в якій- або країні в порівнянні зі світовими лідерами відповідно до даних напрямів. Існують два основні шляхи реформування податкових систем з урахуванням досвіду інших країн (рис. 1).

Рис. 1 Шляхи реформування податкових систем.

За даними Всесвітнього банку (Doing Business і Paying Taxes) податкове навантаження Грузії одна з низьких серед країн з доходом нижче середнього. Країни ЄС (зокрема Франція, Австрія, Бельгія, Данія, Нідерланди,) відомі як економіки з найбільш високим податковим навантаженням, що не заважає їм залишатися лідерами по економічному розвитку. Фіскальна спрямованість української податкової системи є відомим фактом.

Тому слід використати досвід різних країн для поліпшення податкової системи України. Виходячи з рис. 2, порівняємо позиції України з Грузією і Литвою як країни з найбільш низьким податковим навантаженням і Францією як країни з найбільш високим податковим навантаженням.

Порівняльний аналіз показників ефективності податкової системи України, Грузії, Румунії, Литви і Франції за даними Paying Taxes 2018 приведений в таблиці 2.

Таблиця 2.

Порівняльний аналіз показників ефективності податкової системи України, Грузії, Литви і Франції [7]

Індикатори	Україна	Грузія	Румунія	Литва	Франція
Загальна податкова ставка	37,8	27,1	38,4	42,7	62,2
Кількість платежів на рік	5	5	14	11	9
Витрати часу на рік	327,5	269	163	109,3	139,0
Позиція у рейтингу	43	22	42	18	54

Зміна загальної податкової ставки країн за даними звітів з 2008 року представлена у таблиці 3.

Таблиця 3.

Динаміка зміни загальної податкової ставки 2008-2018 [8]

Країни	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Дохід нижче середнього											
Грузія	35,8	33,9	30,4	28,0	27,2	27,8	27	27	27	27	27,1
Україна	56,6	58,4	57,2	55,5	57,1	55,4	54,4	52,7	52,2	52,3	37,8
Дохід вище середнього											
Румунія	45,6	45,4	45,5	44	43,5	43,3	43,2	43,2	42	38,4	38,4
Високий дохід											
Литва	46,2	45,6	43,6	45,1	43,1	43	42,9	42,4	42,6	42,6	42,7
Франція	69,4	68	67,6	67,6	67,5	69,3	69,3	70,8	61,9	64	62,2

*прогноз значення

Як свідчать дані табл.3 податкове навантаження Румунії, Литви, Естонії і України подібні, а Грузія після «Революції троянд» демонструвала дивовижні результати. Навіть анексування Росією частини території Грузії на користь незваних республік Абхазії та Південної Осетії, не перешкодило грузинам провести ряд ефективних змін в фінансовій сфері. Новий податковий кодекс (2005 р) набув зменшених ставок за декількома податками: податок на додану

вартість знизився до 18% проти 20%, ставка соціального внеску знизилась до 20% проти 33%, ліквідовано прогресивну ставку податку на прибуток фізичних осіб 20% на заробітну плату, та запроваджено фіксовану ставку на рівні 12%.

Ставки інших податків залишилися без змін, а саме – на прибуток, майно, акцизи, митні збори. Податкова реформа Грузії через п'ять років у рейтингу Tax Misery Index журналу Forbes оцінювалась як найбільш ліберальна у світі, і була четвертою після Катару та Об'єднаних Арабських Еміратів, країн з найменшим податковим навантаженням.[11, с. 95].

Ще однією важливою складовою у впровадженні податкової реформи стала податкова амністія, яка сприяла детінізації економіки. Законом «Про амністію та легалізацію не задекларованих фінансових зобов'язань та майна» було передбачено (одноразово) анулювання прихованої податкової заборгованості (станом на 1 січня 2004р), для суб'єктів підприємницької діяльності, проти яких не порушувались кримінальні справи, що складало 95% від платників податків. За даними МВФ Грузія до 2014 року мала одні з найвищих у світі темпи економічного зростання.

Сьогоднішня Грузія – приклад того, як політичний популізм і відсутність бажання доводити справу до кінця можуть поставити успішні реформи під сумнів.

Ми звикли сприймати Грузію чи не як еталон успішних реформ, який може бути зразком для України. Ефективне подолання корупції, оптимізація державного управління, дерегулювання економіки і наповнення державного бюджету – те, в чому кавказька держава істотно перевершила сусідів на пострадянському просторі. Проте, придивившись ближче до сьогоденної ситуації в Грузії, можна констатувати, що наші країни розрізняються менше, ніж очікувалося. Яскравим свідомством цьому стала співпраця з Європейським Союзом після впровадження зони вільної торгівлі.

За показником легкості ведення бізнесу (Doing Business і Paying Taxes), Грузія піднялась на 9 місце (станом на 1.07.18) проти 100 місця у 2006 році.

Валовий внутрішній продукт росте з 2011 року і зараз складає 3810 доларів США на кожного жителя (у Україні - 2310 доларів). Грузинський ларі, як і українська гривня, постраждав

від девальвації 2014-2017 років. Незважаючи на економічне зростання, Грузії ще далеко до того, щоб здолати бідність.

Таблиця 4

ВВП на душу населення в Грузії і Україні (по нинішньому курсу в доларах США), 2009-2018 рр. [14]

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Грузія	2386.9	2623.0	3230.7	3523.4	3599.6	3676.2	3743.1	3872	4099	3810
Україна	2545.5	2974.1	3570.8	3856.8	4030.3	3014.6	2115,4	2185,7	2640,3	2310

* прогнозовано

Реформування податкової системи України продовж останніх чотирьох років у загальних рисах нагадує грузинський. Але заявлена скорочення кількості податків і зборів з 22 до 9, по факту становить 12. А саме 7 загальнодержавних податків: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизний податок, екологічний податок, рентна плата, мито; 2 місцевих податки – податок на майно, єдиний податок; 2 місцевих збори – збір за місяць для паркування транспортних засобів, туристичний збір; тимчасовий податок – військовий збір.

Розглянемо реформування податкової системи ще однієї країни пострадянського простору – Литви, країни з високим доходом. Варто зазначити, що податкова система Литви дуже гнучка, а ставки податків одні з найнижчих в Європі.

Втілена оптимізація оподаткування – це запорука успішного і прибуткового бізнесу не тільки в Литві, але і будь-який іншій країні світу.

Корпоративний податок на прибуток складає 15%. Якщо чисельність співробітників менше десяти осіб та річний оборот не перевищує 300 тисяч євро, ставка зменшується до 5%.

ПДВ. Основна ставка – 21%. Пільгові ставки становлять 9% (друковані видання, перевезення пасажирів) і 5% (для інвалідів).

Прибутковий податок – 15%, в деяких випадках передбачено зниження податку до 5%. Внески до органів соціального і медичного страхування досягають 40%.

Податок на дивіденди - 15%

З 53 державами світу Литвою підписано угоди про уникнення подвійного оподаткування, крім того, в країні створені спеціальні економічні зони, де в перші роки діяльності податки практично не стягуються. Зокрема, перші 6 років не сплачується корпоративний податок на прибуток.

З позитивними або негативними результатами, але Україна жорстко і безкомпромісно останні чотири роки взялася за реформування податкової сфери. Можна багато сперечатися про наслідки податкових змін, але заперечувати очевидне неможливо – реформа дійсно йде.

Висновки з проведеного дослідження. Американський економіст Артур Лаффер графічно відобразив залежність між податковими надходженнями та динамікою податкових ставок. Концепція його кривої полягає у оптимальному рівні оподаткування, коли податкові надходження досягають максимуму.

В Україні в загальних податкових надходженнях найбільшу питому вагу займають чотири бюджетоутворюючі податки – податок на додатну вартість (ПДВ), податок на прибуток підприємств, акцизний податок та податок із доходів фізичних осіб, саме вони забезпечують найбільш вагомий вплив на фінансовий потенціал.

Ставка податку на прибуток підприємств в Україні поступово зменшувалася з 25 % до 23 % з ІІ кв. 2011 р.; до 21 % у 2012 р.; до 19 % у 2013 р. та до 18 % з 2014 р.

Замінив податок на прибуток, податком на виведений капітал (ПнВК) держава надасть бізнесу відстрочку у сплаті податку до моменту виведення коштів з бізнесу. Кошти, які залишаться в бізнесі, вкладуться в розвиток бізнесу та оновлення існуючої інфраструктури, вирішить проблему значного зносу основних засобів, які вимагають оновлення.

Спростить розрахунок податку, дозволить скоротити штат податкових органів, залучених у перевірку податку на прибуток, залучити фахівців високого рівня з достойною зарплатою, які будуть сконцентровані на перевірці операції, з виведення коштів за кордон.

Означене у сукупності теоретично має сприяти залученню іноземних інвестицій в Україну. Проте виходячи з

того, що основним джерелом доходу бюджету України залишаються саме податкові надходження, слід звернув увагу на формування обґрунтованого підходу до надання пільг. З точки зору наповнення бюджету пільги є прямими втратами, що призводить до розбалансування бюджетної системи та збільшення бюджетного дефіциту. З точки зору регулювання соціально-економічних процесів пільги необхідні для стимулювання інноваційного розвитку, інвестицій та структурної перебудови вітчизняної економіки.

Майже 99 відсотків законопроектів які знаходяться на розгляді у Комітеті з питань податкової та митної політики Верховної Ради України стосуються пільгового оподаткування. При тому, що у Податковому кодексі України відсутній загальний розділ з умовами надання пільг. У VII - скликанні ВРУ було зареєстровано проект закону, яким передбачалось ряд змін до Податкового кодексу України, з цього питання. Пропонувалось запровадити критерії фіскальної ефективності пільг: термін дії; обмеження в часі; розрахунки критеріїв успіху/поразки (невдачі); умови, при яких ресурси (фінансові, людські) не будуть протягом тривалого часу затримуватися у збиткових проектах; можливість призупинення контролюючими органами надання пільг. При цьому певний період пільги мають бути гарантовані. Законопроект не був розглянутий у минулому скликанні, є надія на його переєстрацію, оскільки на сьогодні він вкрай необхідний з огляду на ту кількість законодавчих ініціатив з цього питання [9].

Природні ресурси належать народу, так трактує конституція. Дуже важливо дослідити вплив на фінансову ефективність розвитку регіонів, зарахування до місцевих бюджетів 100% рентних платежів з видобутку газу, нафти та інших корисних копалин, як це практикується у інших країнах світу.

В Україні вкрай повільно реалізується єдина послідовна державна політика щодо екологізації економіки. З зростання ролі економічного інструментарію природоохоронної політики, податкова система України повинна мати високий рівень екологізації, використовувати фіскальні засоби як економічні інструменти для стимулювання дбайливого відношення до довкілля.

Парламентарям слід звернути увагу на ті інструменти, завдяки яким розвинені країни з високим податковим навантаженням продовжують залишатися серед найконкурентоздатніших країн світу.

Високе податкове навантаження повинно тягнути за собою один з найнижчих рівнів бідності у світі, високий рівень соціального захисту (безкоштовна освіта, медичне обслуговування, високі пенсії), на прикладі Франції.

Треба використати досвід податкової політики не тільки Грузії, а і Литви при реформуванні податкової системи України.

На нашу думку, Податковий кодекс має дуже багато ймовірних (трактувань) категорій - "якщо", "у разі", а це запрошення до корупційної складової. Податковий кодекс повинен бути конкретизованим.

За останні роки вже було близько десяти спроб реформувати Державну фіскальну службу, але до цього часу комплексна реформа ДФС ще не відбулася, і для її втілення потрібна структурна зміна ДФС - зміна принципів її роботи.

Література

1. Веремчук Д. В. Сутність податкової політики та її роль у державному регулюванні економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/54389/5/Veremchuk_Sutnist.pdf
2. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія / П. В. Мельник, Л. Л. Тарантул, З. С. Варналій та ін.; за ред. З. С. Варналія. – К.: Знання України, 2008. – 675 с.
3. Крісоватій А. І. Теоретико-організаційні Домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні: монографія / А. І. Крісоватій. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 371 с.
4. Гайдуцький І. П. Вплив ринкових реформ на залучення прямих іноземних інвестицій у країнах СНД. – №1. – 2011. – С.22-27.
5. Максименко А. В. Позиція України під призмою міжнародного податкового адміністрування [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer26/782.pdf>.

6. DoingBusiness [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org>.

7. THE WORLD BANK [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.TOTL.CP.ZS>.

8. PayingTaxes 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pwc.com/gx/en/payingtaxes/data-tables.html>.

9. Стратегія національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 року № 287/2015

10. ДФСУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

11. Буракова Л.А. Почему у Грузии получилось? // Манн, Иванов и Фербер, 2011. – 271 с.

12. Верховна рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

13. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

1. Veremchuk, D. V. Sutnist' podatkovoyi polityky ta yiyi rol' u derzhavnomu rehulyuvanni ekonomiky [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu:

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/54389/5/Veremchuk_Sutnist.pdf

2. Podatkova polityka Ukrayiny: stan, problemy ta perspektyvy: monohrafiya / P. V. Mel'nyk, L. L. Tarantul, Z. S. Varnaliy ta in.; za red. Z. S. Varnaliya. – K.: Znannya Ukrayiny, 2008. – 675 s.

3. Krisovatiy A. I. Teoretyko-orhanizatsiyni Dominanty ta praktyka realizatsiyi podatkovoyi polityky v Ukrayini: monohrafiya / A. I. Krisovatiy. – Ternopil': Kart-blansh, 2005. – 371 s.

4. Hayduts'kyy I. P. Vplyv rynkovykh reform na zaluchennya pryamykh inozemnykh investytsiy u krayinakh SND.– #1.–2011. – S.22-27.

5. Maksymenko A. V. Pozytysiya Ukrayiny pid pryzmoyu mizhnarodnoho podatkovoho administruvannya [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu:

<http://www.sworld.com.ua/konfer26/782.pdf>.

6. DoingBusiness [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.doingbusiness.org>.

7. THE WORLD BANK [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://data.worldbank.org/indicator/IC.TAX.TOTL.CP.ZS>.

8. PayingTaxes 2014 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pwc.com/gx/en/payingtaxes/data-tables.html>.

9. Stratehiya natsional'noyi bezpeky Ukrainy, zatverdzheno yi Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 26.05.2015 roku # 287/2015

10. DFSU [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sfs.gov.ua/>

11. Burakova L.A. Pochemu u Hruzyy poluchylos'? // Mann, Yvanov y Ferber, 2011. – 271 s.

12. Verkhovna rada Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://rada.gov.ua/>

13. Derzhavna sluzhba statystryky Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

25.06.2018